

דוח ביקורת בנושא אחזקת גינות

1. שטחי הגינות

חשבון אחזקת הגינות שאושר לתשלום עבור דצמ' 2010, מתייחס לנתונים הבאים:

- א. אחזקת שטחים מגוננים - 554 דונם.
- ב. אחזקת שטחים פתוחים - 106 דונם.

הביקורת ביקשה פירוט השטחים עבורם בוצעו פעולות האחזקה הנ"ל וקיבלה פירוט ל- 64 גנים, בשטח כולל של 261 דונם ועוד שטח גלובלי של 254 דונם, ללא פירוט.

לדברי מנהל מחלקת גנים ונוף, שהצטרף לעירייה במהלך 2010, לא נמצאו רשימות שהם פרי תוצאה של סקר, שנערכו ע"י הזוכים במכרז של החברה למשק וכלכלה.

בהתאם לדרישות המכרז, אמורה הייתה מחלקת גנים ונוף לקבל באמצעות משכ"ל תיקי גן על בסיס סקר מפורט.

נמסר שנערכו סקרים, אך הם לא בדרגת הפירוט הנדרשת, לפי המכרז, כגון סוגי צמחיה ושטחים. חלק מהנתונים שכן נאספו, לא היו ברשות מחלקת גנים ונוף ולא הופקו מהם רשימות.

אי הימצאות רשימות גנים מעודכנות במחלקת גנים ונוף, זהו פגם חמור, בעבודת המחלקה.

לאור הערות הביקורת, טיפל מנהל המחלקה החדש בהשגת תוצאות הסקר, אלא שהן הוכנו לרשימות מסודרות, רק לקראת סיכום הביקורת.

התקציב לשנת 2010

תקציב 2010 של מחלקת גנים ונוף היה כדלקמן:

מס' סד'	הנושא א'	תקציב באש"ח	
		ב'	ג'
1.	שכר כולל שעות נוספות ושונות	1,870	1,760
2.	מים	3,500	5,250
3.	אחזקה ע"י קבלן	3,100	3,250
4.	אחזקת מזרקות	100	80
5.	דישון וריסוס ועב' קבלניות	300	275
6.	אחזקת תוכנת בקרה השקיה	70	70
7.	סה"כ	8,940	10,685

החריגה העיקרית בתקציב מתבטא בסעיף מים, כתוצאה מהתייקרות בלתי צפויה בתעריפים, שהסתכמה ב- 1,750 אש"ח, שהם 50% מהתקציב שתוכנן. ביתר הסעיפים נשמרה למעשה המסגרת התקציבית. סעיף הוצאות ההשקיה מהווה כיום למעשה 50% מתקציב הגינון והביקורת תדון בנושא זה, בהמשך.

3. אחזקת הגינון

עיקר האחזקה של הגינון העירוני, מתבצעת ע"י קבלן גינון במסגרת חוזה שהתבסס על מכרז משכ"ל 8/2007. היקפי חוזה המסגרת ל- 3 שנים, מסתכם ב- 24 מיליון ₪ כולל מע"מ, חציו לאחזקה וחציו לגינות חדשות, כפי שעולה מצווי התחלת עבודה, שהוציאה החברה למשק וכלכלה לקבלן, על סמך אישור העירייה. בפועל נחתמו הסכמים ייחודיים לשנה הראשונה ולשנה השנייה. חוזה האחזקה הראשון, לשנה הראשונה, מתייחס לאחזקת 492 דונם של שטחים מגוננים (כאמור לא נמצאה רשימה מסודרת כנספח לחוזה). לעומת זאת, בחוזה האחזקה לשנה השנייה, שנחתם לאחר ישיבה מוקדמת, עודכנו השטחים לאחר שנוספו 35 דונם (עבורם קיימת רשימה) וכן נוספו 93 דונם למוסדות חינוך, ונגרעו שטחים שהוגדרו כחורשות וכאלה שהוחזרו לאחזקה עצמית ע"י העירייה. סה"כ החוזה הנוסף מתייחס ל- 554 דונם. בחוזה השני קיבלה העירייה הנחה נוספת של 16.1%. לא נערך ונחתם חוזה אחזקה לשנה השלישית שהסתיימה במרץ 2011, כאשר הקבלן ממשיך לחייב את העירייה, בהתאם לתנאי השנה השנייה.

הביקורת העלתה, שלמעשה העירייה והקבלן חתמו בשנה הראשונה על שני חוזים המתייחסים לעבודות הגינון, כאשר בגרסה אחת, ההיקף הינו בסכום שאינו כולל מע"מ והינו לעבודות אחזקה ואילו באחרת הוא כולל מע"מ (4 מיליון ₪ בשנה), ומתייחס למעשה לעבודות הקמה - פרקים 02-09 במחירון המרכזי. למרבה הפלא, מופיעים בחוזה ההקמה תנאים השייכים לסוגי עבודות הקשורים באחזקה, כגון: גיזום עצים ואיסוף גזם ופינוי לאתר מורשה. להערכת הביקורת, היה צורך לציין בכל אחד משני החוזים, דבר קיום חוזה נוסף.

באופן מעשי, העירייה ביצעה באמצעות הקבלן, בעיקר אחזקת גינון. ממחלקת גנים ונוף נמסר לביקורת, שבוצעו ע"י הקבלן גם עבודות גיזום עצים, לפי סעיפים 01.01.005 ו-006 במכרז, שלא היו כלולים בהסכם עם הקבלן, **כאשר הקבלן ביצע עבודות אלה ללא תמורה כבר בשנת 2009, וזאת ללא הסכם על כך בכתב.**

גם בשנת 2010 בוצעו עבודות כאלו בהסכמה, בין מחלקת גנים ונוף לקבלן, ללא תמורה וללא הסכם כתוב.

הביקורת העלתה שב-11 אוג' 10, כמו כן בדצמבר 2010, נעשו פניות בכתב לקבלן ע"י מחלקת גנים ונוף, לביצוע גיזום עצים, למרות שהם אינם כאמור במסגרת החוזה. פניה כזו דינה כהזמנה לכל דבר, על כל המשתמע מכך וראוי שסיכומים על ביצוע עבודות מסוג זה, יעשו בסיכום מסודר בין הצדדים ולא במתן הוראות והתרעות. ראוי כאמור, שסיכומי דברים כאלה יערכו בכתב, במיוחד כשסוכם, שהם יעשו ללא תמורה, על מנת למנוע אי הבנות ודרישות בעתיד.

4. **התקשרות עם משכ"ל**

הביקורת ביקשה לבחון את אופן ההתקשרות בין העירייה לבין משכ"ל, לעניין המחויבויות של משכ"ל לעירייה. בפועל, נמצא שהעירייה הודיעה למשכ"ל על הזמנת העבודות מהקבלן, וכן על הזמנת שירותי ניהול תיאום ובקרה.

בחוזה המצורף למכתב, בין העירייה לבין הקבלן איתו נעשתה ההתמחרות, מופיעה פיסקה בה נאמר, ש"המחירים המפורטים כוללים את התשלום בגין שירותי ניהול, תיאום ובקרה, בסך של 9%".

הביקורת ביקשה לקבל מפרט והסכם חוזי בין העירייה לבין משכ"ל, לגבי פירוט התחייבויותיה של משכ"ל, אך לא נמצא מסמך כזה.

מנהל המחלקה הסביר שמשכ"ל ביצעה בתחילת החוזה, סקר שתמורתו שילמה העירייה במסגרת החוזה עם הקבלן. כמו כן, מבצעת פיקוח עליון פעמיים בשבוע, בנוסף להכנת כתבי כמויות לתוספות / שינויים לגנים קיימים.

להערכת הביקורת, היעדר מסמך מסודר לגבי ההתקשרות עם משכ"ל, אינו תקין. כמו כן, גובה העמלה תמורת שירותיו נראים מוגזמים.

מנהל המחלקה הסכים עם הביקורת לגבי גובה העמלה והציג הצעה לחוזה חדש, בו נקבה משכ"ל בדרישה של 6% בלבד.

5. כח אדם

מצבת כוח האדם הקיימת, מסתכמת ב- 10 עובדים כדלקמן:

- 1 - מנהל מחלקה.
 - 1 - מפקח השקיה, כולל בדיקות תכנון חדשות, טיפול באישורי העתקת עצים (קק"ל) וכו'.
 - 2 - מפקחי גינון (1 למערב העיר + 1 למזרחה).
 - 1 - מפקח גינון של מוסדות החינוך.
 - 1 - מזכירה.
 - 4 - עובדי כפיים לאחזקת פארק 4 העונות ומגרש הכדורגל ברמת הדר.
- ממחלקת גינון נמסר, שמספר המפקחים הקיים, הינו בהתאם למקובל, דהיינו הצמדת מפקח ל- 250 - 300 דונם, שטח אחזקה. יצוין גם, שבמסגרת המחירים בהסכם האחזקה, כלולים תשלום למשכ"ל של 9% עבור פיקוח, על העבודות והחשבונות של הקבלן. הביקורת מעריכה שלמערכת הבקרה הממוחשבת מרחוק בנושא ההשקיה, יש להקדיש יותר שעות עבודה מזה שמתבצע היום, אם ע"י הכשרת עובד / ת מהצוות הקיים, או ע"י גיוס עובד (חצי משרה) למטרה זו (ראה גם השקיה).

6. פינוי גזם

פינוי הגזם בהתאם למכרז משכ"ל, מחייב את הקבלן לפנות פסולת וגזם מהשטח, בסיום כל יום עבודה, לאתר לאיסוף גזם, סמוך לפינוי ע"י הרשות (עמוד 17 לנספח ד').

במהלך המו"מ עם הקבלן, טרם חתימת ההסכם הראשון, נדרש הקבלן לפנות את הגזם בכוחות עצמו לאתר מורשה, בניגוד לאמור לכאורה, שהפינוי יבוצע ע"י הרשות.

בעיקבות המו"מ הסכים הקבלן להתחייב לפינוי הגזם כנדרש, או להציג הסכם התקשרות עם בעל משאית לפינוי גזם.

בפועל, קשורה העירייה בחוזה אחר לפינוי פסולת וגזם עירוני, בהתאם למכרז 67/07, שהוארך עד 31 דצמ' 12, כאשר לפי חוזה זה, אמור הקבלן הזוכה לפנות גם את הגזם שנוצר מהגינן של העירייה, דהיינו בנוסף לביתי גם ציבורי. בהתאם למאפיינים הכלליים של העבודות הנדרשות בחוזה 67/07 עם הקבלן לפינוי פסולת וגזם עירוני, מוגדר כדלהלן:

סעיף 2.2 (2) - "בנוסף לביצוע העבודות באזורי האיסוף, הקבלן מתחייב לבצע במידת הצורך, איסוף פסולת גזם ופסולת גושית מ- 4 נקודות פינוי נוספות ליום, בכל אזור מאזורי האיסוף ברחבי העיר, בהתאם לדרישת המפקח".

כמו כן, סעיף 2.2 (4) - "הקבלן מתחייב לאסוף ולסלק פסולת מכל סוג בנפרד ובכל כמות במסלולי העבודה ולא לדלג על ערימות, לרבות גזם, עצים מעבודתם של קבלני הגיזום, עבור העירייה".

כוונת סעיפים אלה לדעת הביקורת היא, מתן דגש, שכל פינוי פסולת וגזם באזורי העיר, יבוצע ע"י קבלן מוגדר (במסגרת התמורה החוזית) וזאת על מנת למנוע ויכוחים לאחריות הפינוי של ערימת גזם מסוימת. מהאמור לעיל עולה, שלכאורה הדרישה הנוספת מקבלן הגינון לפינוי הגזם לאתר מורשה, דרישה שיש לה משמעות כספית לא מבוטלת, יתכן והיא מנעה השגת הנחה חוזית יותר גדולה, לעבודות אחזקת הגינון, מזו שהושגה בפועל, במהלך ההתמחרות שהתבצעה, לפני החוזה הראשון. נמסר לביקורת, שקבלן הגינון מפנה את הגזם באמצעות אותו קבלן הקשור עם העירייה לכלל הפינוי של פסולת וגזם עירוני, דהיינו קיימת למעשה כפילות בתשלום עבור פינוי הגזם, בגין הגנים הציבוריים.

7. עבודות להקמת גנים חדשים

הקמת גנים חדשים מתבצעת עפ"ר במסגרת פרויקטים של פיתוח מתחמים חדשים, באחריות מחלקת תשתיות. תקציבי הפיתוח והמכרזים לעבודות פיתוח, כוללים אפוא גם עבודות גינון. בפועל מסתבר לטענת מחלקת תשתיות, שהתקציב המקורי עפ"ר אינו מספיק, כך שנאלצים בשלב ראשון לוותר על חלק מעבודות הפיתוח, כגון גינון תאורה וכדומה וחוזי הפיתוח המקוריים לפרויקטים, נסגרים ללא ההשלמות הנ"ל. בשלב מאוחר יותר, מתבצעות עבודות להשלמת הפיתוח, בין השאר עבודות גינון. מאחר ומדובר עפ"ר בהיקפים שאינם מחייבים מכרז, מחלקת תשתיות פונה לקבלת הצעות מחיר, בעיקר מקבלנים מקומיים והעבודה מתבצעת באחריות מחלקת תשתיות. כפי שעולה מבדיקת הביקורת, בשנת 2010 נעשה שימוש מועט בהסכם המסגרת לעבודות הקמת גנים לביצוע עבודות כאלו, כאשר באותה שנה ביצעו עבודות הקמת גינון (כולל אספקת שתילים עונתיים), במסגרת חוזה 8/2007, בסכומים הבאים, מתוך התקציב הבלתי רגיל (תב"רים) לפי פקודות הנה"ח כדלקמן:

305034 - 91,751 ₪
305035 - 54,737 ₪
305036 - 149,357 ₪

יצוין, שהסכום ממקורות תב"רים הינו כ- 10% בלבד מההיקף השנתי של הסכם המסגרת. הביקורת בחנה אופן בדיקת החשבוניות שצורפו לפקודות הנה"ח ונמצא שהן אושרו ע"י גורמי החברה למשק וכלכלה ונציג העירייה. נמצאו סימוכין מוגדרים, המאפשרים מיקום ביצוע העבודות שתוארו בחשבוניות (שתילה, גיזום וכד'). לחשבוניות של הקבלן, לא צורפו יומני עבודה רלוונטיים, לציון מקומות בהן בוצעו העבודות השונות, שיאפשרו ביקורת בהתאם לצורך, המפקחים ציינו זאת בעצמם על גבי החשבונות המתייחסים לכמויות פרחים עונתיים, ברחבי העיר. (הערה זו חוזרת על עצמה מביקורת קודמת).

כאמור, גובה ההנחות ועלויות הפיקוח שפורטו בחשבונות לפקודות הנ"ל ואושרו לתשלום, לא התבססו על סיכומים בכתב, שאמורים להיות מסוכמים טרם חתימה על חוזה ההתקשרות.

יצוין, שלחוזה ההתקשרות לעבודות אחזקה לשנה הראשונה והשנייה, כאמור לעיל, צורפו נספח ב', בהם הוגדרו הכמויות והמחירים עליהם הוסכם. לעומת זאת, לחוזה ההקמה לא צורף נספח, המגדיר לפחות את אחוזי ההנחה למחירי היחידה, למקרה שיבוצעו עבודות הקמה במסגרת הזו. בפועל, כאמור הוצגו לביקורת חשבונות, לפיהם קיבלה העירייה הנחה על מחירי המכרז ובתוספת עבור פיקוח משכ"ל, לפי תנאים שאינן לגביהם מסמכים המעידים שסוכמו ע"י העירייה.

להערכת הביקורת, לאור הנ"ל, יתכן שמלכתחילה לא הייתה כוונה לבצע עבודות הקמה רבות, במסגרת מכרז משכ"ל.

במקרה כזה, החתימה על הסכם המסגרת והחוזה לשנה הראשונה כאמור, היו מיותרות. מאידך, קיום חוזה מסגרת תקפים כאמור, מחייבים את העירייה, לבצע עבודות הקמת גנים, ע"י הקבלן החתום על ההסכם. מבדיקה מדגמית התברר, שפרויקט הקמת גינון חדש, ע"י מחלקת תשתיות, ברחובות זוויתן, בצת ושלמה בן יוסף, בוצעה ע"י זוכה בהצעות מחיר (בעלות כ- 100 אש"ח), שלא עפ"י הזוכה בחוזה המסגרת.

מסקנת הביקורת היא, שראויה וחשובה תשומת לב מרבית ונכונה, בעת חתימה על חוזה מסגרת וקיים איסור לבצע במקביל לחוזה המסגרת, עבודות מוגדרות דומות ע"י קבלן אחר. (למעט אם הן חלק מפרויקט הכולל עבודות אחרות, כגון סלילה, תאורה וכו', והמתבצעות ע"י קבלן ראשי, במסגרת מכרז ייחודי).

8. פיקוח

מנהל המחלקה שנכנס לתפקידו לפני כחצי שנה, הציג לביקורת טופסי ביצוע יומי של הקבלן, שהיו נהוגים בעיר. את הטפסים בפועל היו ממלאים פקחי גנים ונוף של העירייה, ולמעשה אין בהם לדעת הביקורת, כדי לשחרר את הקבלן מניהול יומן עבודה מסודר לכל גן, כמתבקש מהחוזה.

מנהל המחלקה הציג לביקורת מערכת טופסי פיקוח חדשה, שהוא ינהיג בעתיד כאשר יוגדר לכל מפקח איזה גנים ביום בשבוע עליו לבדוק, תוך התייחסות לנושאים הבאים: השקיה, כיסוח, גיזום, ניקיון, עשבייה. כמו כן, הציג המנהל סדרת נהלי עבודה חדשים, שהוא מנהיג.

אין ספק ששימוש בנהלי עבודה מסודרים וברורים, הינם כלי ארגוני חשוב ומועיל, וראוי יהיה לבחון את היישום והתוצאות לאחר תקופת עבודה שוטפת. הביקורת מציינת שאין בניהול הפיקוח במערכת העירונית, משום תחליף להתחייבות ניהול עבודה עצמי של הקבלן ביומן העבודה, בו אמורים לרשום גם את הערות הפיקוח. על התנאי הזה חייב גם הגוף המפקח מטעם משכ"ל להקפיד, טרם אישור חשבונות הקבלן.

מומלץ שפורמט יומן העבודה של הקבלן יוכן ע"י משכ"ל, על בסיס דף לשבוע (לחיסכון בניירת), בו ירשמו העבודות שבוצעו בכל גן בימי השבוע השונים. ביומן העבודה הנ"ל, ירשמו הערות המפקח (קנסות, הנחיות וכד') במהלך הביקורת בגן.

9. פניות למוקד העירוני

פיקוח יעיל על נושאי הגינון, מתבצע למעשה ע"י התושבים המתריעים למוקד העירוני על תקלות ו/או מפגע.

הדיווח מהמוקד למחלקת גנים ונוף, בנושאים הקשורים אליה, מתבצע באופן שוטף ומועבר ישירות בהתאם למיקום התקלה למפקח ולקבלן האחזקה, לשם איתור התקלה וטיפול בה.

מדוח על פניות למוקד, לשנים 2007 עד 2010, עולה כי, נושא השקיית יתר ונזילות בגנים בראש מצעד הפניות בשנים 2009 ו-2010, כאשר מספר הפניות בנושא זה, הינו כמעט כפול מאלה המתייחסות למשל לרחוב מלוכלך, וזאת בכל התקופה הנסקרת.

מודעות הציבור בנושא חיסכון במים, לפי הנתונים הנ"ל, גוברת, ניכר בכך שמספר הפניות מאז שנת 2007 ועד היום, הוכפל למעשה.

להלן הנתונים לגבי מספר הפניות:

מס' סד'	הנושא א'	2010 ב'	2009 ג'	2008 ד'	2007 ה'
1.	השקיית יתר ונזילות בגנים	2964	2248	2381	1527
2.	רחוב מלוכלך	1256	1303	1357	1095

גם אם ניתן להניח שהנתונים מצביעים בחלקם כאמור על עליה במודעות הציבור לנושא השקיית יתר, הרי שאי התקנה מואצת של אמצעים לשליטה מרחוק על הבקרים נומקה לכאורה בגלל בעיות תקציביות. ניתן להיווכח בכך מההצעה של מחלקת גנים ונוף כבר בשנת 2008, לשידרוג מערכת השליטה, מה שמצביע על היעדר טיפול נאות ע"י הנהלת העירייה והיעדר התייחסות הולמת לחשיבות החיסכון בנושא המים.

הביקורת בחנה גם דוח פניות למוקד, לתקופה של 1 נוב' 2010 ועד 25 ינואר 2011, לגבי 25 נושאים הקשורים במחלקת גנים ונוף.

מהנתונים עולה, שמתוך 1360 פניות 459 מהן התייחסו להשקיית יתר ונזילות **וזאת בתקופה שיש איסור מוחלט, להשקיית הגינות.**

המשמעות היא, אי נקיטת אמצעים ע"י מחלקת גנים ונוף לנעילת המים בגנים הציבוריים, כמתבקש.

ביתר הפניות, נכללות 156 בקשות לגיזום עצים ויתרון מתחלק בין יתר 23 הנושאים הקשורים לגנים ונוף, בממוצע של **30 פניות** לכל נושא.

10. השקיית הגנים (מערכת בקרה מרכזית)

ברחבי השטח המוניציפאלי של העיר, קיימים כיום כ- 360 שצ"פים, המתוחזקים ע"י העירייה.

חלק בלתי נפרד מפעולות התחזוקה, הינה מערכת ההשקיה שאמורה לספק את המים לגידולים השונים, בכמות הנדרשת לכל סוג ותוך בקרה על מניעת עודפים ו/או פריצות מים. לשם כך, מותקנת לכל שצ"פ מערכת בקרה מקומית שניתן לכוונה לאופן אספקת המים (כמות, זמן וכו'). המערכת מחייבת טיפול שוטף ואיננה נותנת מענה לפריצות מים, במהלך ההשקיה.

לעומת הבקרה המקומית, הותקנו לחלק מהשצ"פים בקרים המונחים אלחוטית ממערכת ממוחשבת מרכזית, כאשר תכונותיה העיקריות של המערכת הזו הינו כדלקמן:

- א. אפשרות להגדיר את הספיקות והמועדים לכל שצ"פ (על בסיס שטח, סוגי גידולים, עונות השנה וכד').
 - ב. לבקר ספיקות בלתי מתוכננות (למשל פריצות מים) ולנתק אוטומטית את אספקת המים, בעת חריגה.
- ובנוסף, קבלת דיווח ממוחשב על כמויות המים שנצרכו, אמצעי המאפשר בקרה על חיובי התשלום מתאגיד המים וכן תכונות מיחשוב נוספות. החשיבות בחיסכון במים, מקבל את ביטויו, כבר בפרטי המכרז לאחזקת הגנים ובחווה שנחתם בעיקבותיו כבר בשנים קודמות, טרם האמרת מחירי המים והן בעבודות מטה שביצעה מחלקת גנים ונוף, לשידרוג מערכות הבקרה להשקיה. בעמוד 46 למפרט הטכני נקבע במפורש: "השקה הקבלן כמות מופרזת, יותר מפי 1.5 מהמקובל לאותו איזור ועונה, יהיה הקבלן חייב בתשלום הפרש עלויות המים בגין הכמות שמעל לכמות המקובלת".

אלא מתברר, שמחלקת גנים ונוף לא הגדירה מהם הכמויות הדרושות לכל שצ"פ, ולא יצרה מנגנון לפיקוח על הצריכה בפועל, על מנת לפקח שהקבלן דואג לכוון מערכות ההשקיה המקומיות, כמתבקש.

יתרה מזאת, מתברר שגם במערכת המיחשוב המרכזית, אליה מחוברים למעלה מ- 50 שצ"פים, ושבעזרתה כאמור ניתן להגדיר ולכוון בקלות את הספיקות (מבלי להיות בשטח) לכל שצ"פ, לא מנצלים את התכונה הזאת באופן שיטתי (למעט ניתוק המערכות בתקופה נובמבר - מרץ, בהן קיים איסור צריכת מים להשקיה).

לטענת מחלקת גנים ונוף, הדבר נובע מחוסר בכ"א לתיפעול המערכת המרכזית.

מפקח ההשקיה מסר לביקורת, שקיימת גם אפשרות להזין למחשב באופן שוטף נתונים על ההתאיידות השוטפת, ע"י התקנת אנטנות מד התאיידות. הנתונים יכולים לשמש לחישוב כמויות ההשקיה שיש לספק, בתנאי שיזינו למערכת את כל נתוני הגן, כגון: שטחים, סוגי צמחיה, צורת ההשקיה וכו'. יצויין שנתונים אלה עדיין לא קיימים ולא נגישים מספיק, למרות הסקרים שבוצעו.

הביקורת בחנה מדגמים של מדי מים, בהם נמצאו צריכות מים גבוהות ביותר, בתקופה מסויימת.

הממצאים הצביעו על כך, שרק לחלק מהשצ"פים בעלי צריכת מים גבוהה חוברה מערכת הבקרה המרכזית, למרות ששימוש מבוקר אמור להביא לחיסכון ניכר בצריכת המים.
להלן הנתונים שנמצאו (לא כולל צריכת המים ברח' הרקון 2 שדווח עליו רק בתקופה 6 בשנת 2010 והסתכמה בכרבע מיליון ש"ח):

מס' סד'	הנושא	סה"כ מונים בעלי צרכית מים מעל 7,000 ש"ח למונה לתקופה	מונים בעלי בקרה מרכזית	סה"כ עלות המים בש"ח ל-30 המונים	סה"כ עלות במדים המבוקרים בש"ח	סה"כ עלות המבוקרים מקומית (יזנית) בש"ח	אחוז המבוקר מקומית
	א'	ב'	ג'	ד'	ה'	ו'	ז'
1.	תקופה 5/2010	30	12	707,924	439,549	268,375	38%
2.	תקופה 6/2010	30	15	588,939	377,866	211,073	36%

בתקופה 5, סה"כ עלות המים הכוללת של כל המונים בעיר, הסתכמה ב- 1,153,688 ש"ח ובתקופה 6 ב- 976,452 ש"ח. המדגמים של 30 המדים הנ"ל, מתייחסים איפוא לכ- 60 אחוז מסה"כ צריכת המים.
בהנחה שעל ידי שימוש מושכל במערכת בקרה מרכזית לכל 30 הצרכנים הגדולים הנ"ל, ניתן יהיה לחסוך כ- 20% מהמים, שכיום מבוקרים רק מקומית, הרי שלפי המחירים הקיימים זה יתבטא כלדהלן:

עלות סה"כ לשנה 5,000,000
60% לצרכנים הגדולים 3,000,000
38% מתוכם עם בקרה מקומית 1,140,000
20% חיסכון לשנה 228,000 ש"ח

לחיסכון כאמור תידרש השקעה בבקרה המרכזית, והביקורת ממליצה לבחון בדחיפות בהיבט הכלכלי את גובה ההשקעה שתידרש, כולל תקופת האחריות שתבטיח פריסת ההשקעה, למספר שנים ראוי.
תנאי הכרחי לחיסכון (יתכן אפילו גדול מהאמור לעיל) הינו הפעלה של המערכת וניצול אפשרויותיה השונות להגדרת כמויות המים להשקיה, ע"י עובד בחצי משרה לפחות, כך לדעת הביקורת.
לעניין שידרוג מערכות ההשקיה, הוצגו כאמור לביקורת תוכניות (הצעה ישנה) לשידרוג 15 גנים, שהוכנו בשנת 2008. התוכניות כללו התקנת ראשי מערכות חדשים, שיפעלו מבקרה מרכזית, וכן פעולות של החלפת צמחיה, החלפת ממטירים וכד'.
לפי התוכנית, נדרשו כ- 300,000 ש"ח לצורך הבקרה ומערכת המיחשוב המרכזית ועוד כ- 850,000 ש"ח להחלפת צמחיה.
להערכת מכיני התוכנית, ניתן היה לחסוך ע"י הפעולות המוצעות כ- 30 עד 70 אחוז מכמויות המים שצורכים, טרם השידרוג. דהיינו, כ- 26,130 מ"ק מים בשנה.

התוכניות לא בוצעו לטענת מחלקת גנים ונוף, מחוסר תקציב. יצויין שלא הוצגה תוכנית אלטרנטיבית, המתייחסת רק לנושא התקנת בקרים לשליטה מרחוק והחיסכון הצפוי משידרוג כזה (דהיינו ללא החלפת צמחים), להערכת הביקורת, תוכנית כזו בעלות המהווה כ- 30% בלבד מההשקעה שהוצגה בתוכנית המקורית, הייתה יותר ריאלית מבחינה תקציבית.

בכל מקרה, להערכת הביקורת, קיימת מודעות לחיסכון במים, אך כיום חסרה יוזמה ובקרה אפילו באמצעים הקיימים, לחיסכון המקסימלי. השימוש והתחזוקה של ציוד בשווי למעלה ממיליון ₪, ללא ניצול ראוי של כל תכונותיו, בהיעדר עובד לפחות במשרה חלקית שמופקד עליו (אין כיום אפילו רישום אינוונטר מסודר בנושא), מוטל ספק בניצול יעיל של ההשקעה הקיימת והחדשה.

בעיר מופעלות כיום כאמור, למעלה מ- 50 יחידות בקרה באמצעות תוכנת בקרה מרכזית, מתוצרת מוטורולה. בהתאם לחוות דעת מומחה, שוויון נאמד כיום בכ- 1 מיליון ₪ והן מתחזקות בהסכם שירות עם מוטורולה, בעלות שנתית של כ- 70,000 ₪ כולל מע"מ.

בהתאם לחוות הדעת הנ"ל, מערכות מסוג זה הן הטובות ביותר הקיימות בשוק, ולא ניתן לקבל שירות טוב וחלפים למערכת הקיימת מגורמים אחרים, שקיימים וצצים מידי פעם בשוק.

גם חוות הדעת של עובדי מחלקת גנים ונוף, הינה שהשירות שהם מקבלים טוב ומשביע רצון.

להערכת הביקורת, לא ראוי יהיה להפעיל מערכות בקרה שונות להשקייה (במקרה של זוכה אחר להתקנת ציוד בקרה נוסף לקיים, אם יפורסם מכרז). השיטה להערכת הביקורת אמורה לבחון הצטיידות נוספת של הבקרים, לאחר בדיקה כלכלית לכדאיות בכל שצ"פ גדול (למשל השלמת הצטיידות ל- 30 הצרכנים הגדולים כאמור לעיל).

בחינת הצטיידות תיעשה במו"מ עם מכרז או בלעדיו מותנה בחו"ד משפטית, שיכלול התחייבות חוזית לאחזקה, כולל חלקי חילוף למספר שנים, הן של ציוד קיים והן של ציוד חדש, במחירים סבירים ומוגדרים.

לדעת הביקורת, ספק אם יש טעם לצאת למכרז אם ניתן לבחון מראש מחירי ציוד חדש שסופק ומסופק כיום ע"י מוטורולה לרשויות אחרות, ו/או לחברה למשק וכלכלה.

11. מסקנות

- א. אי המצאות רשימות סקר מפורטות לכל הגנים שנמסרו לאחזקת קבלן, מצביעים על פגם חמור בניהול מחלקת גנים ונוף (בעיקר בתקופה שקדמה לתקופת המנהל הנוכחי).
- ב. מחלקת גנים ונוף העבירה דרישות והערות לקבלן אחזקת הגינות בכתב, לגבי גיזום עצים ברחבי העיר, מבלי שמיסדה את הסכמתו לביצוען ללא תמורה. יודגש שהסכמים בע"פ לגבי הזמנות לביצוע עבודות אינן ראויות.
- ג. העירייה הזמינה במשכ"ל את עבודות הפיקוח על אחזקת והקמת גינות בעמלה בגובה של 9% מסכום היקף העבודות בסך 24 מיליון ₪, דהיינו בסכום תיאורטי של 2,160,000 ₪. מבלי שיהיה בידה חוזה מסודר על התמורה והאחריות שנותנת משכ"ל לעירייה, מהלך לא תקין לחלוטין.
- ד. גובה העמלה שהסכימה העירייה לשלם למשכ"ל, הינו חריג לדעת הביקורת, עובדה שמשכ"ל מסכימה כיום לעמלה של 6% בלבד.
- ה. פינוי הגזם מעבודות הגינות משולם לכאורה בכפילות, בכך שהעירייה התנתה בהסכם עם קבלן הגינות פינוי הגזם לאתר מורשה, למרות שבהתאם לחוזה 67/07 לפינוי פסולת, הפינוי היה כלול בתשלומים לקבלן פינוי הפסולת.
- ו. למרות שהעירייה הייתה קשורה עם קבלן לעבודות גינות לצורך הקמת גינות חדשות, היא הפעילה קבלני גינות אחרים באותה עת, על סמך קבלת הצעת מחיר.
- הביקורת קובעת שבעשותה כך, חרגה העירייה מהמחויבות שקיימת, כאשר קיים חוזה מסגרת לאותן עבודות, בתוקף.
- ז. הפיקוח וגם משכ"ל לא הקפידו לדרוש מקבלן הגינות לנהל יומן עבודה כמתבקש מהחוזה, ואישר את חשבונותיו בהיעדר יומן, כאמור לעיל.
- ח. הפיקוח מרחוק על בקרי מערכות ההשקייה היה חלקי, ולא ניתנה לנושא התייחסות מספקת בעבר, מתוך כוונה לחסוך בימי השקייה.
- ט. לא נערך שימוש מלא בתכונות מערכת השליטה המרכזית על בקרי ההשקייה, לשם חיסכון מירבי במים.
- י. רק למחצית מהצרכנים הגדולים למים קיימת בקרה מרכזית, למרות שמספר ניכר של בקרים למערכות השקייה קטנות, כבר מבוקרים מרכזית.

12. המלצות

- א. להשלים נתונים חסרים בסקר הגינון, כגון סוג צמחיה ושטחה, התאמה של בקרת ההשקייה לסוג הצמחייה וכדומה.
- ב. להימנע מהסכמים בע"פ, על שינויים בהסכמים קיימים, אפילו שמשמעותם הוזלה של ההזמנה, ראוי שהם יהיו בכתב.
- ג. הזמנת הפיקוח וניהול ע"י משכ"ל אמורים להתבצע בחוזה מוגדר, המפרט את ההתחייבויות והאחריות של משכ"ל.
- ד. גובה העמלה שנדרש ע"י משכ"ל נתון למו"מ וראוי שיתנהל טרם חתימה על הסכם חדש כלשהו.
- ה. חוזי מסגרת קיימים לביצוע עבודות, מחייבים הן את הקבלנים והן את העירייה. קבלן פינוי פסולת, אמור לפנות את הגזם העירוני, כפי שהעירייה לא תזמין עבודות הכלולות בחוזה מסגרת מקבלנים אחרים.
- ו. מילוי יומן עבודה ע"י הקבלן, לעבודות אחזקה או הקמה, אמורים להיות תנאי לתשלום ע"י העירייה.
- ז. להרחיב את השימוש בבקרה מרכזית על צריכת המים לגינון, זאת לאחר בדיקה פרטנית לסכום ההשקעה **בכל בקר**, לעומת החיסכון המצופה.

